

Homilie Dertigste zondag door het jaar C za 26 / zo 27 oktober 2019

Tot een parochie behoren alle soorten mensen. Oud en jong, bemiddeld en welvarend en anderen hebben het moeilijk om rond te komen. Wie vroeger voor een dubbeltje geboren was, had pech, want hij/zij bracht het nooit tot een kwartje. Ook al had een jongen een goed verstand, dan kreeg hij de kans niet tot verder studeren. Het hoorde niet bij zijn afkomst om te studeren. Meisjes kregen daarom nauwelijks kansen. Mensen werden in hokjes geplaatst, waar ze niet meer uit kwamen.

In onze dagen mag dat allemaal wat minder zijn, want de standenmaatschappij bestaat niet meer. Maar toch spreken we ook tegenwoordig over 'ons kent ons' en over 'ons soort mensen'. Ook tegenwoordig verdeelt men de samenleving vaak in 'wij' en 'zij'. Het is van alle tijden.

Het is ook van alle tijden, dat mensen elkaar de maat nemen. Natuurlijk is er wel op iedere mens iets aan te merken en is er geen mens brandschoon, maar sommige mensen zijn zo overtuigd van zichzelf, dat ze zich het recht aanmatigen om voortdurend een oordeel uit te spreken over een ander. Ook in Jezus' tijd. Het stoort Jezus, dat de vooraanstaande farizeeën hem er regelmatig op aanspreken, dat Hij omgaat met zondaars en bij tollenaars over de vloer komt. Tollenaars en zondaars worden over één kam geschoren. Vandaag wil Jezus dit gedrag bespreekbaar maken en Hij wijdt er vandaag zelfs een parabel aan. Daarmee vergroot Hij de kwestie ietwat uit. Het is mogelijk, dat er zo een zwart-wit-beeld ontstaat.

De vooraanstaande farizeeën worden ook wel eens huichelaars genoemd. Maar we doen hen tekort als we iedere farizeeër met dit oordeel zouden afschrijven. Want meestal doet de Farizeeër goede dingen en hij doet de dingen goed. Hij kent de joodse wetten en houdt er zich aan. Hij komt zijn gebedsuren na, hij doet de tempelafdrachten van de tienden, hij vast en neemt de geloofsbeleving zeer serieus. Dat alles hoeft niet verkeerd te zijn. Dat mag zelfs voorbeeldig heten. Hoe zou de farizeeër de Joodse wet kunnen uitleggen, als hij ze zelf niet stipt zou naleven. Maar deze strikte geloofsbeleving gaf hem een gevoel van zelfingenomenheid. "Kijk mij eens." Ze kijken op de mensen neer, die hun niveau van perfectie niet halen.

Maar daarnaast zijn er helaas ook farizeeën, aan wie we schijnheiligheid kunnen verwijten. Ze doen zelf niet wat ze van ander verlangden. Vandaar dat Jezus soms in een aantal krasse uitspraken hen dit dubbele gedrag verwijt.

Met de farizeeën komt Jezus dus regelmatig in conflict. Hun zelfingenomenheid stoort Hem. Jezus bespeurt bij hen verder geen herderlijke zorg voor de mensen die niet zo mee kunnen met de naleving van de Joodse voorschriften en voor wie Jezus zich juist verantwoordelijk voelt, zoals de tollenaar Zachaeus en de op overspel betrapte Maria Magdalena. Jezus omschrijft zijn opdracht niet om mensen te veroordelen maar om hen te redden.

Voor de farizeeër zijn er goeden en slechten. In zijn eigenwaan wijst hij ook naar die tollenaar, die stilletjes de tempel is binnen geslopen en op een afstand is blijven staan, bewust van zijn menselijk falen. Hij kan maar weinig goeds over zichzelf vertellen. Als corrupte ambtenaar in dienst van de Romeinse bezetter int hij van de bevolking te overvloedig tolbelasting en verrijkt hij zichzelf. Religieus gedrag heeft hij weinig of niet om zich op te beroemen. Toch is hij godsdienstig genoeg om naar de tempel te gaan en zijn ogen eens naar God op te slaan. Bovendien beseft hij heel goed dat hij niet veel meer kan zeggen dan: 'God, wees mij zondaar genadig.'

Jezus eindigt zijn gelijkenis met te vertellen, hoe de tollenaar gerechtvaardigd naar huis gaat, en de farizeeër niet.

Maar de gelijkenis zegt nog méér. Die Farizeeër is tijdens zijn bidden meer met zichzelf bezig dan met O.L. Heer. Hij heeft zichzelf van zijn eigen bidden het middelpunt gemaakt.

Bij de tollenaar ligt dat anders. Die buigt zich over wat in zijn leven een pijnlijke werkelijkheid is. Van daaruit probeert hij zich opnieuw op te richten naar God toe, die hij toch beschouwt als het dragende Geheim van zijn bestaan.

Juist daarmee worstelen is eerlijk bidden: het worstelend zoeken naar God, die niemand naar de ogen ziet, die niet óm te kopen is met mooie woorden, die zich niet laat misleiden, maar wiens Naam wél is: Ik-zal-er-zijn-voor-jou-voor jullie. Reeds de eerste lezing van vandaag onderstreepte dit. Moge het evangelie van vandaag, dat ons de grondhouding van die tollenaar aanbeveelt, ons totaal richten op Gods ontfermende liefde. Dan vinden wij gehoor bij God. Amen.